

el davantal de pere calders

Escriu aquestes ratlles a les poques hores de la mort de Xavier Benguerel, i seran publicades uns quants dies després. Però a desgrat que totes les morts són importants, n'hi ha algunes que pel que fa a la seva projecció pública van més enllà d'un succés que tingui l'actualitat com a centre. Vaig conèixer en Benguerel l'any 1937, en plena guerra.

Ell era un escriptor jove —tenia aleshores 32 anys— i ja havia publicat quatre novel·les, un llibre de poemes, un de contes i una obra de teatre. La crítica li havia fet justícia i gaudia d'un prestigi ben consolidat. Ens portàvem set anys de diferència quant a l'edat, i una distància abismal en relació amb la fama: ell era molt conegut i jo molt poc. Vull dir que en aquell any 1937 el tracte entre nosaltres dos s'assemblava al que hi ha d'haver, quan les coses van bé, entre un mestre i un deixeble. Ell m'encoratjava, he recordat sempre els estímuls que en vaig rebre, tot i que aquella primera etapa fou curta. La nostra amistat es va refermar durant l'exili a França, en el transcurs de l'estada al castell de Roissy-en-Brie. Un comitè d'intel·lectuals francesos s'havia preocupat d'acollir-hi un grup d'intel·lectuals catalans, fugitius del franquisme. Entre aquests darrers hi havia els escriptors Anna Murià, Mercè Rodoreda, C.A. Jordana, Joan Oliver, Xavier Benguerel, Domènec Guansé, Sebastià Gasch, Armand Obiols i Lluís Montanyà. Posteriorment, va afegir-s'hi l'Agustí Bar-

El valor de fer bona lletra

tra. Jo hi era una mica com a escriptor i una mica com a dibuixant, i amb l'Enric Clusellas (que s'havia fet un nom com a ninoaire amb el pseudònim de *Nyera*) érem els més joves de la colla. Ara, en repassar aquesta llista comprovo, amb pena per als desapareguts, que només quedem tres supervivents: l'Anna Murià, l'Enric Clusellas i jo. Anava a dir que per molts anys, però ja sé que en aquestes altures de la nostra vida les il·lusions han de tendir a la moderació. Molts anys de coll seria demanar massa...

En Benguerel em demostrà un afecte que jo corresponia de veres. Fèiem unes llargues passejades pels jardins del castell i mantinguérem unes converses plenes d'animació, principalment referides a la literatura i al nostre idioma. En Benguerel em deia —i jo me'l creia de seguida— que calia utilitzar un llenguatge col·loquial, però genuí i correcte, evitant els arcaïsmes que no formaven part de la nostra parla habitual. Insistia en el fet que el teatre posa en evidència l'anacronisme de personatges que s'expressen d'una manera forçada, víctimes, ells i el públic, d'un cultisme que podia convertir en artificiosa qualsevol escena. Era un exemple, afegia, aplicable a la narrativa en general, que no significava pas que s'hagués de caure en concessions

degradadores de l'idioma. Posava vehemència en les seves conviccions, sense perdre mai una correcció que feia agradable de tractar-hi: escoltant-lo, jo aprenia sense que ell em fes sentir aprenent.

La seva passió per la literatura l'inclinava a ésser molt exigent amb si mateix. Corregia, retocava i refeia els seus escrits incansablement. Ho va fer al llarg de la seva vida i sembla que va disposar que es respectés —fins on això sigui possible— el vet que havia imposat a una part de la seva extensa producció. En recopilar textos per a les seves obres completes, en volgué deixar fora moltes pàgines i llibres sencers perquè no acabaven de respondre al seu desig (expressat tan-tes vegades!) de "fer bona lletra".

Aquest esperit de poliment constant era present en tota la seva personalitat. En uns moments de derrota, quan molta gent es va haver d'exiliar portant tots els seus béns en una maleta misèrrima (i a vegades ni això), en Benguerel va conservar, fins i tot en els moments més difícils, l'aspecte d'un home incapaç de sortir al carrer sense empolainar-se. Quan s'escriguí la seva biografia, crec que no es podrà menystenir aquesta peculiaritat del seu caràcter. I si hi queda una mica d'espai, m'agradaria que s'hi fes constar el molt que li devem els qui, com jo, érem joves que començàvem quan ell ja era un escriptor eminent.

Pere Calders